

Nettverk for unges fritid og medvirkning

– ungdommers stemme i et demokrati

KOMMUNESEKTORENS ORGANISASJON

The Norwegian Association of Local and Regional Authorities

Innhold

Forord	3
Alt som angår voksne angår oss – et eksempel fra Hammerfest kommune.....	4
Kvam herad sikrer at de unge stemmene blir hørt.....	8
Må man ha slips og jakke for å bli hørt?	9
Ungdom ved roret i Bømlo kommune	10
Appell fra Europarådets rådgivende ungdomsråd	12
Sivil ulydighet i et demokratisk samfunn – en appell fra engasjert ungdom	16
Store muligheter for ungdom og ungdomsarbeidere i Erasmus+ ungdom	18
Democracy reloading – et verktøy for bedre ungdomsmedvirkning	20
Memes mot hatprat i Færder kommune	22

Redaktører:

Christian Hellevang
Christian.Hellevang@ks.no

Trine Lise Hoffmann
trine-lise.hoffmann@bufdir.no

Skribent:

Ann-Julie Skarpmo

Forsidefoto:

Adobe Stock

Grafisk formgivning:

Bly.as

Utgivelsesår:

2023

ISBN 978-82-93866-39-8

Forord

Å løfte frem unges stemme er en viktig oppgave for et demokrati. Det er også en grunnleggende menneskerett. Dette kommer blant annet av Grunnloven §104, som sier at alle barn «..har rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv, og deres mening skal tillegges vekt i overensstemmelse med deres alder og utvikling».

Dette heftet har sitt utspring i Demokratiuka 2023 i Kristiansand, et arrangement som setter fokus på menneskerettigheter, ytringsfrihet og demokrati. I løpet av denne uka hadde Bufdir, Frivillighet Norge og KS et arrangement for ungdomsråd – «Ungdomsmedvirkning og deltakelse i en offentlighet med hat, trusler og falske nyheter». Dette var en samling i nettverket Aktiv fritid barn og unge. I løpet av samlingen ble det presentert flere gode eksempler på ungdomsrådsarbeid i kommunene, og disse utgjør hovedvekten av stoffet i dette heftet.

I Norge er alle kommuner lovpålagt å opprette et ungdomsråd eller annet medvirkningsorgan for ungdom. Dette er et rådgivende folkevalgt organ, og de skal bli forelagt alle saker som gjelder ungdom. Ungdomsrådet er et verktøy for å sikre en bred, åpen og tilgjengelig ungdomsmedvirkning.

I et europeisk perspektiv legger EU og Europarådet ned store ressurser i ungdomsmedvirkning, gjennom ulike ungdomsorganer- og programmer. I dagens samfunn er det også andre kanaler hvor man kan engasjere seg, for eksempel i frivillige organisasjoner og i sosiale medier. I dette heftet trekkes det frem to appeller fra arrangementer på Demokratiuka, en appell fra Natur og ungdom under seminaret «Sivilsamfunnets betydning for demokratiet» og en appell fra Europarådets rådgivende ungdomsråd.

ALT SOM ANGÅR VOKSNE ANGÅR OSS

– et eksempel fra Hammerfest kommune

Ungdomsmedvirkning er en prioritet for Hammerfest kommune. Resultatet har blitt «Hammerfest-modellen», med et aktivt kommunalt ungdomsråd som arbeider under mottoet «Alt som angår voksne angår oss».

Hammerfest ungdomsråd er kommunens største utvalg, bortsett fra kommunestyret, med hele 13 medlemmer. De fungerer som et kommunalt organ i aller høyeste grad, og de har egen plassering i organisasjonskartet på kommunens hjemmesider.

«Kruttet er allerede oppfunnet»

Ungdomsrådet sier selv at «Kruttet er allerede oppfunnet». Rådet og koordinator har gjort bevisste grep for å øke innflytelsen til rådet, og å knytte rådet tettere opp mot kommunens øvrige politiske virksomhet er et grep de har benyttet seg av. Rådet er en del av det politiske saks-systemet, og får de samme saksfremleggene som folkevalgte. De har også møtene sine på dagtid på samme sted som politikerne, og følger møtekalenderen til andre kommunale organer. En tidligere leder for Hammerfest ungdomsråd uttrykte at «Det å høre på oss, og det å inkludere oss tidlig i det som skal skje i kommunen er viktig for å lage en kommune som er fin å vokse opp i, fin å komme tilbake til, og fin å ta over.»

Rådets medlemmer

I Hammerfest velges medlemmer til ungdomsrådet fra alle skolene i kommunen. Man ønsket ikke at valg til ungdomsrådet skulle bli en

«popularitetskonkurrans» med avstemming ved de ulike skolene, og utvelgelsen skjer derfor med søknad fra enkeltpersoner. Ungdomsrådet har en valgkomite som velger blant de innkomne søknadene, og sørger for å få et råd med medlemmer fordelt på de forskjellige skolene. De etterstreber også 50/50 kjønnsfordeling, aldersmessig spredning og representasjon av ulike interesser og bakgrunn.

Rådet består av 13 medlemmer med en til tre representanter fra hver skole i kommunen, med 13 vararepresentanter. De velger selv en leder og en nestleder. Lederen har ansvar for å styre møtene, forberede sakslister, ta imot forespørsler og sørge for at alle i rådet blir hørt. Lederen samarbeider tett med koordinator og er dens viktigste «arbeidsgiver». Nestlederen støtter og samarbeider med lederen. Rådet har også en pausesjef, som velges på hvert møte. Pausesjefen skal sørge for at rådet tar pause når det trengs, slik at de kan jobbe konsentrert.

Hva jobber ungdomsrådet med?

Etter konstituering av nytt ungdomsråd, får medlemmene en opplæring i hvordan man er folkevalgt, og lederteamet får ekstra opplæring.

De blir kjent med hverandre, lager mål for valgperioden og vedtar budsjett. Videre følger de den politiske møtekalenderen, men de jobber også med medvirkning, arrangementer og reising. De er blant annet med i arbeidsgrupper som for eksempel Ungdata, og reiser på samlinger i kommunen, fylket og landet for øvrig.

I tillegg er en del medlemmer i rådet aktive stemmer i lokalsamfunnet, og jobber med politikere, svarer på spørreundersøkelser og høringer. Ungdomsrådet har også arrangert noen arrangementer de mener er spesielt viktige for ungdom, som for eksempel ungdomsrådssamling, Pride og St.Hans-feiring med fokus på folkehelse.

«Ha respekt for rådet som tillitsvalgte»

En viktig sak i utviklingen av Hammerfest-modellen er respekten for rådet som tillitsvalgte. Dette gjelder både politikere og administrasjonen, men også at medlemmene i rådet respekterer sin egen rolle. Respekten for arbeidet rådet gjør gjenspeiles også i de administrative ressursene rådet har tilgang til.

Etter kommunesammenslåingen i 2020 fikk rådet tilført flere administrative ressurser, og har derfor både en koordinator og en utvalgssekretær. Koordinator skriver saksfremlegg, og jobber aktivt for at rådet skal bli tatt på alvor i kommunen. Hun fungerer også som en rådgiver for medlemmene av rådet mellom møtene, og gir opplæring i politikk. Koordinatoren leter også etter nasjonale samlinger og lokale saker som kan gi økt læring for medlemmene. Utvalgssekretæren har ansvar for møteinnkalling og protokoll, og ordner alt praktisk rundt møtene. Sekretæren kan sakssystemet i kommunen, og er rådgiver for saksgang og rådets rettigheter.

Hammerfest ungdomsråd fremstår som et aktivt ungdomsråd, med ivrige ungdommer som har et solid, kommunalt støtteapparat i ryggen. Støtteapparatet gjør også at det blir lettere for nye ungdommer å delta i rådet, og sørger for at rådet fungerer godt uavhengig av utskiftninger blant medlemmene.

Kvam herad sikrer at de unge stemmene blir hørt

I Kvam har de tatt flere grep for å sikre at de unge stemmene blir hørt.

FOTO: KARI WELTZIEN VIK, KVAM HERAD

Kvam herad vedtok å opprette ungdomsråd allerede i 2002, og har hatt ungdomsråd siden 2003. Dette var hele 17 år før organ for ungdomsmedvirkning ble lovpålagt i den nye kommuneloven. Kvam ungdomsråd består av ni ungdommer som kommer fra fem ulike skoler og ungdomsbasen, en uformell møteplass for ungdom fra ungdomsskolealder og oppover. Ungdomsrådet jobber for å skape et best mulig ungdomsmiljø i Kvam.

I ungdomsrådet sitter det en fast politisk representant som er valgt fra heradsstyre. Denne representanten velges for hele valgperioden, det

vil si fire år. Representanten har møte- og talerett, men skal først og fremst fungere som observatør i tillegg til å delta i demokratiopplæringen av ungdommene.

For noen år siden fremmet Kvam ungdomsråd en sak, hvor de ønsket møte- og talerett i Kvam formannskap og Kvam heradstyre, og mot slutten av 2020 ble endringene i reglementet vedtatt. Paragrafen gir ungdomsrådet møte- og talerett i både formannskapet og heradstyret i saker som kommer inn under ungdomsrådet sitt arbeidsområde. Det er knyttet noen forutsetninger for møte- og taleretten, blant annet at rådet kan stille med maks to representanter, og presentere et innlegg på maksimum fem minutter i starten av saksbehandling av den aktuelle politiske saken. Det innlegget må avtales med ordfører på forhånd, og de rådet får ikke delta i debatten av saken.

Gjennom denne ordningen knyttes ungdomsrådet enda tettere til andre folkevalgte organer, noe som skaper god ungdomsmedvirkning og engasjerte ungdommer.

Kvam ungdomsråd 2022/2023
(inkludert vararepresentantar)

Ungdommens bystyre i Kristiansand, samlet for oppstartshelg i bystyresalen på Rådhuset.

Må man ha slips og jakke for å bli hørt?

Ungdommens bystyre i Kristiansand har mottoet «Må man ha slips og jakke for å bli hørt?». De påpeker at selv om unge ofte kler seg annerledes og uttaler seg på andre måter, så skal de allikevel lyttes til.

FOTO: OLE MARTIN KYLLO, KRISTIANSAND KOMMUNE

Alle ungdomsskoler og videregående skoler i kommunen blir invitert til å velge en representant, og de sitter ett år av gangen. Videre velger sittende Ungdommens bystyre fire representanter som skal sitte et ekstra år, slik at ikke man risikerer å bytte alle representanter samtidig.

Ungdommens bystyre deles inn i tre komiteer – Helse og oppvekst, Kultur og idrett og Miljø, by og sted. Både Ungdommens bystyre og komiteene velger en leder og nestleder, og disse utgjør Arbeidsutvalget. De har en hyppig møtefrekvens, og møtes ca. annenhver uke, mens Ungdommens bystyre i sin helhet møtes ca. hver femte uke.

Ungdommene velger de sakene de synes er viktige og utvikler sin plattform med prioriterte saker. Ungdommens bystyre i 2022 vedtok fem hovedprioriteringer – Alle barn og unge i Kristiansand har rett på

1. et lavterskel helsetilbud, både på og utenfor skolen
2. medvirkning i egen opplæring
3. et sted hvor de kan møtes, og en måte å komme seg til og fra
4. aktiviteter som sprer idretts glede og samhold
5. å oppleve og delta i kulturopplevelser tilpasset sin aldersgruppe. Tilbudet skal være rimelig eller gratis.

Komiteorganiseringen til Ungdommens bystyre bidrar til høy aktivitet og stort engasjement, med mulighet for alle å bli hørt i et ungdomsråd med 30 representanter.

Ungdom ved roret i Bømlo kommune

I 2021 lanserte Bømlo prosjektet «Ungdom ved roret» som en del av sitt folkehelseprogram. Dette prosjektet har som mål å gi ungdom en sterkere stemme i kommunen, på deres egne premisser.

FOTO: PETER TUBAAS, VESTLAND MEDIA/BØMLO KOMMUNE

I prosjektet tester de ut en alternativ organisering av ungdomsrådet. Det ble innledet med en kick-off-samling i oktober 2021, hvor elevrådet ved ungdomskolene og de videregående skolene deltok i tillegg til ungdommene som har ansvar for ALLEMED-dugnaden i Bømlo. Fokus i oppstarten var at ungdommene skulle bli kjent med og trygge på hverandre, så man kunne ha gode diskusjoner om hva ungdommene bryr seg om og hva de vil gjøre noe med i lokalsamfunnet. Det ble benyttet ulike metoder for å bli kjent, blant annet skulle alle ta med en ting de var stolt av eller som var viktig for seg og presentere denne.

Det var også flere aktiviteter for å få frem gode ideer, blant annet Open space. Deltakerne samlet seg i en ring og i midten lå det en flipover, post its og penn. Alle fikk spørsmålet «hva bryr du deg så mye om at du vil gjøre noe med det?»,

og de som ønsket kunne skrive ideen sin på en post it og feste den på flipoveren. Videre dannet de prosjektgrupper ut fra ideene.

I årene prosjektet «Ungdom ved roret» pågår har man fått fullmakt til å organisere ungdomsrådet alternativt. Ungdommen har selv bestemt at de vil lage et ungdomsrådsstyre som holder i alle prosessene de ønsker å jobbe med, i tillegg til å lage prosjektgrupper for enkelte saker.

Ungdommene hadde flere prosjekter de ønsket å jobbe med, men det som ble valgt ut som prioritet var Møteplass til ungdom, Ting å gjøre på fritiden, Buss på Bømlo, Valgfag jakt og gårdsbruk og Fritidspark på nedlagte Bremnes ungdomsskole. Sistnevnte fikk de gjennomslag for, og i mars 2023 ble det bestemt at deler av bygget skal bli en møteplass for ungdom.

1

2

(1) Gjennom metoden Open space inviteres alle til å gå frem og skrive ned en idé de brenner for så mye at de vil gjøre noe med den. Ideene grupperes tematisk og følges opp i grupper.

(2) På oppstartsseminaret gjennomførte ungdommene fra Bømlo en ALLEMED-ung-dugnad. Det var ungdommene selv som ledet dugnaden og resultatet ble brakt videre til kommunestyre, administrasjon, lag og organisasjoner og næringsliv i kommunen.

Appell fra Europarådets rådgivende ungdomsråd

Europarådet består av 46 medlemsland med til sammen 820 millioner innbyggere.

Rådet er ikke en del av EU, men alle landene i EU er medlemmer i tillegg til 19 andre land. Alle medlemsstatene forplikter seg til bindende standarder for menneskerettigheter, rettsstat og demokrati, og Europarådet har overvåkningsorganer som sikrer at avtalene overholdes.

Europarådet organiserer seg i et samstyringsystem for ungdomsmedvirkning som kombinerer unge og representanter som arbeider med ungdomsspør-

mål i offentlige myndigheter. Her opptreer de som likeverdige parter som utveksler ideer og erfaringer.

Strukturen på samstyringen består av Europarådets rådgivende ungdomsråd (Advisory Council on Youth – forkortet CCJ) og Europarådets styringskomite for ungdom (European Steering Committee for Youth – forkortet CDEJ), som sammen utgjør Europarådets fellesråd for ungdom (Joint Council on Youth – forkortet CMJ)

Det rådgivende ungdomsrådet består av 30 representanter fra ungdomsorganisasjoner- og nettverk. I Styringskomiteen for ungdom samles representanter fra medlemslandenes departementer og organer som arbeider med ungdomsspørsmål.

Fellesrådet for ungdom tar beslutninger om ungdomssektorens prioriteringer, programmer og budsjett. Åtte regjeringsrepresentanter fra styringskomiteen og åtte ikke-statlige representanter fra det rådgivende ungdomsrådet inngår i programmeringskomiteen for ungdom (Programming Committee on Youth – forkortet CPJ).

Europarådets kommunalkongress har også ungdomsdelegater. Kongressen representerer over 130 000 kommuner og regioner i Europa, og består av lokalpolitikere fra medlemslandene. I tillegg har de siden 2014 invitert ungdom på sine to årlige sesjoner for å delta i debatter og gi innspill.

Nestleder i Europarådets rådgivende ungdomsråd holdt under Europakonferansen 2023 i Kristiansand en appell om viktigheten av ungdommens stemmer i demokratiet.

Hva forventer ungdom av politikere når det kommer til å takle nåtidens europeiske utfordringer?

Hva vi alle ønsker – Representasjon

I de siste årene har vi sett en eskalering av kriser, til det punktet hvor «tradisjonelle ungdomsspørsmål», som økonomisk ustabilitet, arbeidsledighet, mangel på bolig og tilgang til kvalitetsutdanning, har blitt gårsdagens nyheter. Bare i de siste årene har vi sett en global helsekrise, demokratisk tilbakefall, fullskala krig og vedvarende miljøproblemer. Unge mennesker blir overlatt den

virkeligheten disse problemene etterlater seg, og trenger at politikere tar aktive og konkrete grep for å ta tak i de grunnleggende årsakene.

Mange unge mennesker fokuserer sitt engasjement på saker som har størst innflytelse for langsiktig bærekraft og fremtidsrettet innvirkning, men som fortsatt kan uttrykkes her og nå, og de bør med rette ha en stemme i beslutningsprosessen når den fremtiden de skal administrere blir bestemt.

Utfordringen her er egentlig vårt syn på politisk deltakelse. De fleste unge er fortsatt det som tradisjonelt kalles «uorganiserte», noe som betyr at de mangler tilknytning til en organisasjon. Det betyr ikke at de ikke bryr seg. Mange er svært interessert og engasjert i å forsvare et fritt og rettferdig Europa – men vi har en reell utfordring med å kanalisere dette engasjementet på måter der det ikke blir borte i massene.

Å ønske representasjon er egentlig ikke noe annerledes enn resten av den europeiske befolkningen, men med ungdom er det en dramatisk underrepresentasjon i politikken. Ifølge Den interparlamentariske union er 2,7 % av parlamentarikerne under 30 år. Det samme gjelder den parlamentariske forsamlingen i Europarådet. I Europaparlamentet er det like mange parlamentarikere som heter Martin som det er medlemmer under 30 år, ifølge European Youth Forum.

Dette krever mer av våre politikere – Det krever anerkjennelse. Unge mennesker ønsker å bli tatt på alvor, og å få deres meninger og ideer hørt og iverksatt.

Beslutningstaking uten ungdomsmedvirkning er midlertidige løsninger. Politikk uten unge er ubrukelig politikk.

Ungdom forventer å bli inkludert i beslutningsprosesser, med et reelt mandat i tilstedeværelsen, og med fleksibilitet rundt kravene for deltakelse. Når dette ikke skjer gjennom folkevalgt representasjon, vil det bety at de løsriver seg fra tradisjonelle, formelle deliberative strukturer som brukes for å inkludere et ungdomsperspektiv.

Det er mange institusjoner som gjør viktig og virkningsfullt arbeid. EU om mobilitet, Europarådet i kapasitetsbygging rundt demokrati og menneskerettigheter, og OSSE om fred og sikkerhet, bare for å nevne noen.

Jeg hører ofte at regjeringer og institusjoner er enige om at «vi trenger unge mennesker» for å opprettholde og utvikle demokratiet i Europa, men la meg også presisere at unge mennesker trenger demokratiske institusjoner.

Tillit, eller troverdighet, kan egentlig bare oppnås gjennom gjensidig respekt. Et nøkkelaspekt for mange av disse institusjonene er å implementere tiltak for dialog mellom generasjoner. Mange av disse programmene har vært svært vellykkede, men det større bildet er fragmentert.

Ta for eksempel Erasmus-programmet – det har vært en stor bidragsyter til å investere i unge mennesker og fremme europeiske verdier, men det dekker bare en del av Europa. Ungdomsbevegelsen presser definitivt på, delvis som et svar på krigen, for å inkludere flere naboland i EUs ungdomsprogrammer, og det med rette.

Europarådet dekker nesten dobbelt så mange land og utgjør ikke engang en halv prosent av EU-budsjettet. Hvis vi ønsker å gi ungdommene i Europa like muligheter for utvikling er dette systemet en urealistisk og direkte uakseptabel grunnlinje.

Det var flere ungdomsorganisasjoner som svarte på oppfordringen til de åpne konsultasjonene for toppmøtet også, og et av synspunktene som ble gjentatt blant oss var å investere mer i europeisk samarbeid. Til toppmøtet spør vi statsoverhodene: hvor mye er egentlig demokrati, menneskerettigheter og rettssikkerhet verdt?

Unge mennesker vil ikke forsvare våre europeiske institusjoner hvis de ikke kjenner dem, får danne et forhold til dem og se fordelene med europeisk solidaritet.

Dette bringer oss til spørsmålet om oppsøking. Å stille spørsmål ved relevansen til sosiale medier er egentlig ikke et alternativ på dette tidspunktet. Våre samfunn blir stadig mer medialisert, noe som betyr at flere og flere av våre interaksjoner og opplevelser utføres gjennom mediebruk. Medialiseringen av samfunnet er så dypt realisert, og raskt i endring, at komplekse strukturer som mellomstatlige institusjoner ikke henger med.

For eksempel: de siste par årene har vi gitt økt oppmerksomhet til kunstig intelligens, men da OpenAI lanserte ChatGPT sjokkerte det fortsatt mange å se mulighetene til bruk i hverdagen.

Tilbake til ungdomsperspektivet: Å være ung betyr å mangle referansepunkter fra tidligere erfaringer.

Unge mennesker i dag lever gjennom disse endringene – de forberedes fortløpende på livet i samfunnet ettersom de stadig er i direkte interaksjon med det. Det er ingen «før sosiale medier» blant ungdom som vokser opp i den digitaliserte verden. Jeg er født på 90-tallet, den typen referanse dør med oss.

En annen utfordring for hvordan vi kommuniserer med hverandre er at vi bruker forskjellige

plattformer. Instagram og Snapchat er de mest brukte i alderen 16–24 år i Europa, mens middelaldrende bruker Facebook (GlobalWebIndex). Halvparten av alle eldre i Europa bruker ikke internett regelmessig (Eurostat)

Vi må forstå implikasjonene av dette skiftet. Vi risikerer å gå fullstendig glipp av store grupper i den europeiske befolkningen hvis vi ikke forstår og tilpasser oss denne moderne virkeligheten.

Først må vi erkjenne at vi har forskjellige opplevelser av verden avhengig av våre forutsetninger og evner, og så må vi ha fleksible nok tilnærminger til å tilpasse oss og møtes halvveis.

Jeg tror det er viktig å fremheve at ungdom er en svært mangfoldig gruppe: alder er faktoren som forener oss. Vi har ulike erfaringer, oppvekst, verdier og politiske overbevisninger – unge mennesker er fortsatt i et veldig utviklende stadium i livet.

Ja, blant unge mennesker er også forsvarere av sannhet, demokratiske verdier og retten til tilgang til troverdig informasjon, men jeg tror det ville være en feil å overlate ansvaret til å bekjempe manipulasjon av unge mennesker til ungdomskretsen.

Det er noen flotte initiativer som etableres for å diskutere mediekunnskap, digitalt medborgerskap og bekjempe desinformasjon som jeg er sikker på at vil bli stadig mer relevante i løpet av de neste par årene.

Institusjoner må tilby to ting til unge mennesker:

1. Muligheter for kapasitetsbygging rundt disse temaene
2. Meningsfulle rammer for deltakelse for å kunne påvirke den politiske agendaen med et ungdomsperspektiv

Advisory Council on Youth har diskutert sammenhengen mellom menneskerettigheter og digitalisering av samfunnet de siste par årene, og det finnes faktisk mange spor i Europarådets ungdomssekretariatutvikling både i program og politikk.

Ved å erkjenne disse utfordringene, og akseptere at vi for tiden savner mange unges perspektiver i den europeiske politiske diskursen, kan vi finne løsninger som vil gagne både unge mennesker direkte og europeiske institusjoner som ønsker å forbli relevante i dag og i fremtiden.

FOTO: ADOBE STOCK

Sivil ulydighet i et demokratisk samfunn – en appell fra engasjert ungdom

Under seminaret om sivilsamfunnets betydning for demokratiet holdt lederen for Kristiansand Natur og ungdom et engasjert innlegg om mekanismen sivil ulydighet utgjør i et demokratisk samfunn.

TEKST: SYMRE JOHANNE AARGAARD, LEDER KRISTIANSAND NATUR OG UNGDOM

FOTO: ADOBE STOCK

I dag vil jeg snakke om betydningen sivil ulydighet har for demokratiet vårt. Selv har jeg vært sivilt ulydig to ganger. I forbindelse med Førdefjordsaken og i forbindelse med Fosen-aksjonene i Oslo. Det er det selvfølgelig ikke alle som liker, og den største misnøyen jeg møter kommer fra folk som mener at jeg er med på å undergrave demokratiet. Og Norge er jo et demokrati, så hvordan kan man egentlig forsvare å bedrive ulovlige aksjoner mot folkevalgtes avgjørelser? Vel, her er noen grunner til at sivil ulydighet kan bidra til å styrke demokratiet, ikke svekke det.

Vi lever ikke i et direkte demokrati. Det tror jeg de fleste av oss er glade for. Vi har ikke tid til å ta stilling til alle de politiske sakene som foregår i Norge. I stedet stemmer vi på partiet vi mener best kan representere oss. Det er svært få som er enige med partiet de stemmer på i alt, og derfor havner vi noen ganger i situasjoner hvor politikerne våre har fått makten til å gjennomføre politiske vedtak, som flertallet egentlig er mot. For eksempel viser en undersøkelse fra Norstat

at 80 % av befolkningen er mot sjødeponi. Likevel fortsetter Norge å være et av kun to land i verden som tillater nye gruveprosjekter med deponi i sjø. I slike tilfeller kan aksjonisme og sivil ulydighet virke som en sikkerhetsventil for demokratiet, for å sikre at politikerne lytter til folkets vilje.

Et annet viktig perspektiv er at avgjørelsene som tas i Norge, kan påvirke på tvers av landegrenser og generasjoner. Hvis vi for eksempel ikke klarer å kutte klimagassutslippene våre, vil konsekvensene være størst for land i det globale sør. Land som i aller minst grad har bidratt til globale utslipp, vil være de som må betale den høyeste prisen. Likevel har ikke de noen innflytelse i Norges avgjørelser. Det har heller ikke alle fremtidige generasjoner, selv om vi bruker opp deres ressurser. Det blir vanskelig å gi en stemme til alle de ufødte menneskene som skal arve jorda, men vi kan lytte til dem som er her. Sivil ulydighet kan gi en stemme til dem som ikke nødvendigvis har stemmerett, men som likevel har en mening om hvordan vi skal forvalte våre felles ressurser.

Vi får en mulighet til å få stemmen vår hørt og en tro på at det går an å skape endring. Vi får en mulighet til å være aktive medborgere, slik demokratiet avhenger av at vi er.

En annen ting demokratiet vårt er avhengig av, er at alle de viktigste demokratiske prinsippene våre er gjennomført i praksis. Noen eksempler er maktfordelingsprinsippet, prinsippet om en rettsstat, og minoritetsvern. Mange av dere tenker sikkert at vi ikke trenger aksjonisme og sivil ulydighet for å bevare disse prinsippene. Men demokratiet vårt er skjørt. Det trenger at vi passer på, og handler når det står i fare. Akkurat det har jeg blitt veldig bevisst på den siste tiden. Som nevnt innledningsvis var jeg nemlig med på Fosen-aksjonene i Oslo i februar/mars. Jeg vet ikke om det er mulig å ha fulgt med i nyhets-Norge det siste halve året uten å ha fått med seg saken, men jeg tar en liten gjennomgang av den likevel.

På Fosen-halvøya i Trøndelag har det blitt satt opp et stort vindkraftanlegg midt i reinbeitedis-

triktet. Dette har gjort det svært utfordrende å drive med rein der. Fosen-samene har derfor gått til rettsak, og i oktober 2021 vant de i storkammer i Høyesterett. Høyesterett vedtok at vindmøllene var i strid med samenes rett til kulturutøvelse. En rett de har i følge FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter, som altså er en del av menneskerettighetene. I dag er det 570 dager siden dommen falt, og likevel har ingenting blitt gjort. Det er et stort demokratisk problem. Det er et stort demokratisk problem fordi gode demokratier ivaretar urfolk og andre minoriteters interesser. I gode demokratier har man en rettsstat som beskytter alle innbyggerne, og i gode demokratier har man et maktfordelingsprinsipp, hvor man sørger for at man har tre instanser som kan passe på hverandre.

På Fosen ser vi altså en sak som truer alle de viktigste demokratiske prinsippene våre. I slike tilfeller ser jeg ikke bare sivil ulydighet som moralsk forsvarlig, men som helt nødvendig.

Store muligheter for ungdom og ungdomsarbeidere i Erasmus+ ungdom

FOTO: GIO BEJANISHVILI

Erasmus+ er EUs program for utdanning, opplæring, ungdom og idrett, og de har et eget program for ungdom og ungdomsarbeidere. I Norge administrerer Bufdir ungdomsdelen i Erasmus+, og det er en rekke støtteordninger man kan søke, både som ungdom selv og som ungdomsarbeider. I 2023 skal det deles ut 62

millioner kroner til prosjekter på ungdomsfeltet i Norge, og både ungdom mellom 13 og 30 år eller andre som jobber med ungdom kan søke. Dette kan for eksempel være frivillige organisasjoner, foreninger, stiftelser, kommuner, fylkeskommuner, uformelle ungdomsgrupper og sosialt ansvarlige virksomheter kan søke.

DiscoverEU er en konkurranse som arrangeres to ganger i året, hvor ungdom over 18 kan vinne gratis togbillett for å reise gjennom Europa i en hel måned.

Gruppeutveksling er en ordning hvor en gruppe kan søke om støtte for å få besøk av en eller flere ungdomsgrupper fra Europa eller land som grenser mot Europa. I denne ordningen er ikke-formell læring i fokus, så derfor kan prosjekter som er direkte knyttet til skole ikke få støtte.

Man kan også søke om midler til opplæring av ungdomsarbeidere, og arrangere studieturer,

opplæringskurs, jobbhospitering eller andre opplæringsaktiviteter. I tillegg kan man søke om å få dekket alle utgifter i forbindelse med kursing av ungdomsarbeidere.

Ungdom selv kan søke om støtte til prosjekter de ønsker å gjennomføre, og et viktig kriterium i denne ordningen er at prosjektene skal være ungdomsstyrte. I tillegg kan man søke om støtte til både små og store samarbeidsprosjekter som omhandler ungdom.

Du kan lese mer på [erasmusplussungdom.no](https://www.erasmusplussungdom.no)

Democracy reloading

– et verktøy for bedre ungdomsmedvirkning

Democracy reloading er et nettbasert verktøy for å hjelpe kommuner og fylkeskommuner i sitt arbeid med ungdomsmedvirkning.

Verktøyet har som mål å hjelpe offentlige ansatte med å utforme, iverksette og evaluere ungdomsdeltakelse, og bygger på prinsippene om menneskerettigheter, likestilling, demokrati og rettssikkerhet.

Democracy reloading tar utgangspunkt i fire kompetanser i møtet med ungdom – holdninger, kunnskaper og ferdigheter, samt organisasjonsmiljø. Disse kompetansene deles inn i fire oppgaver man ønsker å løse.

1. Skape en kultur i kommunen for å engasjere unge i beslutningsprosesser
2. Myndiggjøre ungdommer, ungdomsorganisasjoner og andre samfunnsgrupper til å delta i kommunale beslutningsprosesser
3. Utvikle politikk, strategi og struktur for at unge skal delta i beslutningsprosesser
4. Legge til rette for de unges deltakelse i beslutningsprosesser og evaluere virkningene av det.

I verktøyet tar man innenfor hver av disse oppgavene stilling til utsagn som bidrar til å løse oppgavene. Det kan for eksempel være «Jeg er kjent med mangfoldet i det lokale ungdomsmiljøet» eller «Kommunen vår har vedtatt en kunnskapsbasert strategi for ungdomsmedvirkning». På denne måten evaluerer man både seg selv og organisasjonen for å gjøre en enda bedre jobb i arbeidet med ungdomsmedvirkning.

Prosjektet er administrert av Erasmus+, som er EU sitt program for utdanning, opplæring, ungdom og sport.

Du kan lese mer på democracy-reloading.eu/no, eller ta kontakt med Erasmus+ ungdom.

Kompetanse	Skape en kultur i kommunen for å involvere unge i beslutningsprosesser	Myndiggjøre ungdommer, ungdomsorganisasjoner og andre ungdomsmiljøer til å delta i kommunale beslutningsprosesser	Utvikle politikk, strategi og struktur for at unge skal delta i beslutningsprosesser	Legge til rette for de unges deltakelse i beslutningsprosesser og anerkjenne resultatene av deltakelsen
Holdninger 	<p>Jeg tror det er avgjørende for en bærekraftig demokratisk kultur at ungdom deltar aktivt.</p> <p>Jeg tar til motmæle når noen kommer med negative ytringer eller stereotyper om ungdomsdeltakelse.</p>	<p>Jeg er klar til å involvere ungdom med spesielle behov og færre muligheter.</p> <p>Jeg setter pris på ideer og forslag fra ungdommer.</p>	<p>Jeg mener at demokrati og menneskerettigheter skal være grunnleggende prinsipper for medvirkning.</p> <p>Jeg regner ungdommer som medborgere i lokalsamfunnet vårt.</p>	<p>Jeg føler meg komfortabel sammen med ungdommer og er åpen for å delta på aktiviteter med dem.</p> <p>Jeg tar hensyn til at det finnes ulike behov blant ungdomsgruppene vi vil inkludere i beslutningsprosesser.</p>
Kunnskap 	<p>Jeg følger lokale, nasjonale og europeiske retningslinjer i mitt arbeid med ungdomsdeltakelse.</p> <p>Jeg forstår det politiske miljøet som er relevant for ungdomspolitik og ungdomsdeltakelse i vår kommune.</p>	<p>Jeg vet hvordan jeg kan få oversikt over behovene og livssituasjonen til våre lokale ungdommer.</p> <p>Jeg er kjent med mangfoldet i det lokale ungdomsmiljøet.</p>	<p>Jeg er kjent med hvordan andre jobber med å inkludere ungdom i beslutningsprosesser.</p> <p>Jeg kjenner til ulike teorier og modeller for ungdomsdeltakelse.</p>	<p>Jeg kan grunnleggende prinsipper i prosjektledelse.</p> <p>Jeg vet om ulike tilskuddsordninger som fremmer ungdomsdeltakelse.</p>
Ferdigheter 	<p>Jeg oppfordrer offentlige ansatte og politikere til å inkludere ungdommer når de skal ta beslutninger.</p> <p>Jeg mobiliserer og samarbeider med andre relevante aktører for å legge bedre til rette for ungdomsmedvirkning.</p>	<p>Jeg støtter ungdommers rett og mulighet til å delta i beslutningsprosesser.</p> <p>Jeg ser på ungdom som likeverdige samarbeidspartnere, og bruker klarspråk når jeg snakker med dem.</p>	<p>Jeg kan gi og motta tilbakemeldinger og lære av feil.</p> <p>Jeg passer på at ungdomsmedvirkning er representert i planer og strategier vi utarbeider.</p>	<p>Jeg deler erfaringer og resultater fra ungdomsmedvirkning med andre.</p> <p>Jeg bruker relevante digitale verktøy for å styrke ungdomsmedvirkning.</p>
Organisasjonsmiljø 	<p>Politikerne i kommunen vår anerkjenner og støtter ungdomsmedvirkning i politiske beslutninger.</p> <p>De ansatte i kommunen vår er motivert for og opplært til å involvere ungdom i beslutningsprosesser.</p>	<p>De lokale ungdommene og organisasjonene de representerer er klare for og i stand til å delta i beslutningsprosesser.</p> <p>Det finnes engasjerte og aktive ungdommer og ungdomsledere som tar del i våre beslutningsprosesser.</p>	<p>Kommunen vår har vedtatt en kunnskapsbasert strategi for ungdomsmedvirkning.</p> <p>Kommunen vår har en etablert struktur for hvordan vi skal sikre god ungdomsmedvirkning i ulike prosesser.</p>	<p>Kommunen vår har de ressursene som trengs for å involvere ungdommer i beslutningsprosesser.</p> <p>Kommunen vår viser tydelig at vi tar ungdom på alvor.</p>

Memer mot hatprat i Færder kommune

Ungdomsmedvirkning var sentralt da Færder kommune skulle etablere en ny handlingsplan mot hatefulle ytringer, radikalisering og voldelig ekstremisme. Kommunen stilte spørsmålet «Hvordan bør vi som lokalsamfunn jobbe sammen om forebygging og tidlig innsats, for å forhindre hatefulle ytringer, radikalisering og voldelig ekstremisme blant unge?», og gjennomførte en grundig Hurtig Kartlegging og Handling, som resulterte i handlingsplanen Sammen for innenforskap – Handlingsplan mot hatefulle ytringer, radikalisering og voldelig ekstremisme 2023–27.

Et av de foreslåtte tiltakene i kartleggingen var en workshop mot hatprat med ungdommer. Færder ungdomsråd i samarbeid med SLT og Stopp hatprat gjennomførte en workshop med elever fra 9.trinn fra alle ungdomskolene i kommunen.

Memer er et internettfenomen som består av et bilde som er påført topp- og/eller bunntekst, hvor man gjerne ønsker å få frem et humoristisk poeng.

Tanken med workshopen i Færder kommune var at memesene som ble laget kan deles i kommentarfelt som inneholder hatefulle ytringer.

1) Færder ungdomsråd 2022–2023, ungdomsrådet som etter sommerferien inviterer 9.trinns-elever til en ny workshop om å lage memes mot hatprat.

2, 3) Færder ungdomsråd 2021–2022 under workshop memes mot hatprat for 9.trinns elever, september 2022, sammen med Stopp hatprat og SLT-nettverket i Færder kommune.

Postadresse: Postboks 1378 Vika, 0114 Oslo
Besøksadresse: Haakon VII's gt. 9, 0161 Oslo

Telefon: 24 13 26 00

ks@ks.no
www.ks.no